

Οι Διττοί Λόγοι σε 10' λεπτά!

- ✓ Σε έναν Αγώνα Διττών Λόγων ή Αγώνα Επιχειρηματολογίας - Αντιλογίας (debate) 2 τριμελείς ομάδες αντιπαρατίθενται πάνω σε ένα θέμα που συνήθως έχει ανακοινωθεί 15 λεπτά νωρίτερα. Παρίσταται Κριτική Επιτροπή, η οποία αποφασίζει τη νικήτρια ομάδα και χρονομέτρης που καταγράφει και σημαίνει το πέρασμα του χρόνου. Μπορεί να υπάρχει ακροατήριο.
- ✓ Η ομάδα η οποία λαμβάνει πρώτη τον λόγο καλείται **κυβέρνηση (Λόγος)** στους Αγώνες Αντιλογίας) και η δεύτερη ομάδα **αντιπολίτευση (Αντίλογος)** στους Αγώνες Αντιλογίας). Οι ομιλητές ανεβαίνουν στο βήμα με την εξής **σειρά**: 1) πρωθυπουργός, 2) αρχηγός της αντιπολίτευσης, 3) δεύτερο μέλος της κυβέρνησης / του Λόγου, 4) δεύτερο μέλος της αντιπολίτευσης / του Αντιλόγου, 5) τρίτο μέλος της κυβέρνησης / του Λόγου, 6) τρίτο μέλος της αντιπολίτευσης / του Αντιλόγου.
- ✓ Οι ομιλητές πρέπει να εκφωνήσουν **λόγο διάρκειας 6 λεπτών** (5 στο Γυμνάσιο) και να **ζητούν να παρέμβουν** κατά τις πρώτες δύο ομιλίες της αντίπαλης ομάδας που καλούνται **αγορεύσεις**. Με το πέρας των αγορεύσεων δίνεται χρόνος 5 λεπτών (καθόλου στους Αγώνες Αντιλογίας) για την προετοιμασία των **περιλήψεων**. Οι περιλήψεις διαρκούν **4 λεπτά** και κατά τη διάρκειά τους **δεν επιτρέπεται η υποβολή ερωτήσεων**.
- ✓ Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας **επιτρέπεται η χρήση γραπτού και έντυπου υλικού**, όπως σημειώσεων, βιβλίων, περιοδικών. Απαγορεύεται όμως η χρήση ηλεκτρονικών μέσων, όπως κινητών τηλεφώνων και ηλεκτρονικών υπολογιστών. Στη διάρκεια του Αγώνα επιτρέπεται μόνο η χρήση χειρόγραφων σημειώσεων και όχι φωτοτυπιών ή κειμένων άλλης έντυπης μορφής.

Τι δεν πρέπει να ξεχάσετε!

Σαφής ορισμός του θέματος

- ✓ Ο ορισμός πρέπει να διατυπώνει με **σαφήνεια** και **ακρίβεια** το ζήτημα του Αγώνα, το οποίο, πρέπει να συσχετιστεί πειστικά με το θέμα. Η Κυβέρνηση καλείται στην πρώτη ομιλία της να θέσει **εύλογους περιορισμούς** και να προσδιορίσει οποιεσδήποτε λέξεις από το θέμα απαιτούν **διευκρίνιση**, ώστε να κάνει κατανοητή την αντιπαράθεση. Επίσης πρέπει **ξεκάθαρα να λάβει θέση** πάνω στο ζήτημα, όπως το έχει ορίσει. Ο ορισμός του θέματος είναι **καθήκον του Πρωθυπουργού** στην αρχή της ομιλίας του.
- ✓ Ο ορισμός πρέπει να σχετίζεται **λογικά** και **άμεσα** με το θέμα, να μην είναι αυταπόδεικτος και να μην αφορά σε ιδιαίτερα εξεζητημένο και μη γνωστό ζήτημα. Ο Αρχηγός της Αντιπολίτευσης μπορεί να **αμφισβητήσει** την εγκυρότητα του ορισμού, εφόσον δεν τηρεί κάποια από τις παραπάνω προϋποθέσεις, και σε αυτή την περίπτωση οφείλει να δηλώσει τη διαφωνία του εξ αρχής και να δώσει νέο ορισμό.

Περιεχόμενο ομιλίας ανεπτυγμένο με λογική και σωστή ιεράρχηση των επιχειρημάτων

- ✓ Το περιεχόμενο της ομιλίας πρέπει να είναι **σχετικό, λογικό** και να χαρακτηρίζεται από **εσωτερική συνέπεια**. Αποτελείται από τα **επιχειρήματα**, τα **παραδείγματα** και οποιοδήποτε άλλο **πληροφοριακό υλικό** αναφέρει ο ομιλητής για να υποστηρίξει τη θέση του και να τεκμηριώσει τα επιχειρήματά του. Επίσης οι ομιλητές πρέπει να δείχνουν ότι λαμβάνουν υπ' όψιν τους τις θέσεις της αντίπαλης ομάδας, σχολιάζοντας και **αντικρούοντας όλες ανεξαιρέτως και μία προς μία**. Ο **στόχος κάθε ομάδας** είναι να πείσει την κριτική επιτροπή (και όχι τους αντιπάλους!) για τη γνώση της επί του θέματος και την ικανότητα διατύπωσης επαρκούς επιχειρηματολογίας.

- ✓ Το περιεχόμενο της ομιλίας πρέπει να είναι **σχετικό** με το θέμα. Πρέπει να αναφέρεται στα ζητήματα του Αγώνα, όταν υποστηρίζει τη θέση της ομάδας ή ανασκευάζει την αντίπαλη θέση. Ο ομιλητής πρέπει να ιεραρχήσει κατάλληλα το υλικό του και να το αναπτύξει σε σχέση με τα σημαντικότερα ζητήματα.
- ✓ Το περιεχόμενο της ομιλίας πρέπει να είναι **λογικό**. Τα επιχειρήματα πρέπει να αναπτύσσονται με λογική βάση, ώστε να είναι σαφή, εύληπτα και εύλογα. Τα συμπεράσματα όλων των επιχειρημάτων που χρησιμοποιούνται πρέπει να ενισχύουν τη θέση της ομάδας.
- ✓ Το περιεχόμενο πρέπει να είναι **συνεπές**, δηλαδή να βρίσκεται σε συμφωνία με τη θέση της ομάδας και τις ομιλίες των άλλων μελών της. Γι' αυτό και έχει σημασία η **συνεργασία μεταξύ των μελών** και η **ικανότητα τήρησης καλών σημειώσεων**.

Δομή της Ομιλίας: Οι ασυναρτησίες και η φλυαρία απαγορεύονται!

- ✓ Η δομή περιλαμβάνει τη δομή των αγορεύσεων και περιλήψεων και τη συνολική δομή της επιχειρηματολογίας της ομάδας.
- ✓ Το υλικό που αποτελεί το περιεχόμενο των ομιλιών πρέπει να είναι **δομημένο** με τρόπο, ώστε : α) η ομιλία να έχει **εισαγωγή, ανάπτυξη επιχειρημάτων και συμπέρασμα** (σύνοψη), και β) να γίνεται **καλή χρήση του χρόνου**, ώστε ο ομιλητής να κινείται μέσα στα χρονικά περιθώρια και να κατανέμει χρόνο ανάλογα με τη σημασία του περιεχομένου.

Εκφορά ομιλίας: Το θέμα δεν είναι μόνο τι λες αλλά και πώς το λες

- ✓ Στοιχεία της εκφοράς αποτελούν όλα εκείνα τα στοιχεία που επηρεάζουν το κοινό, ώστε να είναι περισσότερο (ή λιγότερο) **δεκτικό** προς την επιχειρηματολογία του ομιλητή. Μια επιτυχημένη εκφορά της ομιλίας χρησιμοποιεί κατάλληλα το ύφος του λόγου, τη διακύμανση της φωνής, τις κινήσεις του σώματος, την οπτική επαφή με το ακροατήριο και χαρακτηρίζεται από ευφράδεια και άνεση στον χειρισμό των ερωτήσεων.
- ✓ Η **έμπνευση, η πρωτοτυπία και η αποφυγή της τυπικής παράθεσης / απαρίθμησης ενός «καταλόγου επιχειρημάτων»** προκαλεί θετική ανταπόκριση.

Παρεμβαίνω, άρα υπάρχω!

- ✓ Οι ερωτήσεις-παρεμβάσεις υποβάλλονται απευθείας στον ομιλητή από τα μέλη της αντίπαλης ομάδας, **εφόσον εκείνος το επιτρέψει**. Μπορούν να υποβληθούν μόνο στους τέσσερις πρώτους ομιλητές και όχι στο πρώτο και στο τελευταίο λεπτό (είναι προστατευμένα).
- ✓ Για να υποβάλει μία ερώτηση ο ομιλητής, οφείλει να σηκωθεί όρθιος και να δηλώσει ότι επιθυμεί να υποβάλει μία ερώτηση («Μια ερώτηση, παρακαλώ!» ή «Αίτημα ερώτησης!»). Ερώτηση που διαρκεί πάνω από 15 δευτερόλεπτα συνήθως διακόπτεται από τον πρόεδρο της επιτροπής.
- ✓ Ο ομιλητής που έχει το λόγο αποφασίζει τότε εάν θα επιτρέψει την υποβολή ερώτησης ή όχι. Έχει επίσης το δικαίωμα να διακόψει (ευγενικά) τον αντίπαλο ο οποίος κάνει κατάχρηση του επιτρεπόμενου χρόνου της ερώτησης.

Η ώρα της κρίσης

- ✓ Η αξιολόγηση αναφέρεται στα στοιχεία της ομιλίας, δηλαδή στον **ορισμό**, στο **περιεχόμενο**, στη **δομή**, στην **εκφορά** και στις **παρεμβάσεις**, με βασικό κριτήριο πόσο τα στοιχεία αυτά συνέβαλαν ή έβλαψαν την **πειστικότητα** της θέσης της ομάδας. Αγενής συμπεριφορά αξιολογείται αυστηρά.

- ✓ Το περιεχόμενο κρίνεται από την **οπτική γωνία ενός μέσου ατόμου**, δηλαδή οι κριτές αναλύουν και αξιολογούν τα επιχειρήματα, τα παραδείγματα κ.ά. ως προς την **πειστικότητα** τους και δεν συνυπολογίζουν εξειδικευμένες γνώσεις που τυχόν έχουν για το θέμα των Αγώνων.
- ✓ Η **δομή** κρίνεται σε σχέση με την ικανότητα των ομιλητών να **ομαδοποιούν** και να κατανέμουν τα περιεχόμενα της ομιλίας τους με **σαφή τρόπο** και **σωστή ιεράρχηση**. Επίσης λαμβάνεται υπ' όψιν η **κατανομή του περιεχομένου** μεταξύ των τριών ομιλητών.
- ✓ Η **εκφορά** αξιολογείται ως προς το αν συνέβαλε στην **πειστικότητα** του λόγου ή αν ζημίωσε την ισχύ του.
- ✓ Οι ερωτήσεις που υποβάλλονται κατά τη διάρκεια των ομιλιών αξιολογούνται ως προς τον **αντίκτυπο** που είχαν στην εξέλιξη του Αγώνα και συνυπολογίζονται στο περιεχόμενο των ομιλιών αυτού που τις έθεσε. Αποτελεί θετικό κριτήριο για κάθε ομιλητή να προσπαθήσει να απαντήσει σε δύο ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της αγόρευσής του, όπως και να επιχειρήσει να κάνει τουλάχιστον μία παρέμβαση σε κάθε αγόρευση της αντίπαλης ομάδας.

Λέξεις – κλειδιά για τους διττούς λόγους: ομάδα, θέση – αντίθεση, έρευνα, πειθώ, ομιλία, εκφορά, φαντασία, επιχειρήμα, αντίκρουση, κριτής, ακροατήριο

Ο δεκάλογος των διττών λόγων

1. **Ερευνώ** σε όσο μεγαλύτερο βάθος μπορώ θέματα που περιλαμβάνονται στα σχολικά βιβλία Γυμνασίου και Λυκείου και **παρακολουθώ ανελλιπώς την επικαιρότητα**.
2. **Προβλέπω** τα επιχειρήματα της αντίθετης άποψης προσεγγίζοντας το θέμα αρχικά **σφαιρικά** και στη συνέχεια εστιάζοντας στα επιχειρήματα της ομάδας μου.
3. Σκέφτομαι τις **απαιτήσεις του θέματος** μου και ακολουθώ συγκεκριμένη **στρατηγική**. Δίνω με κάθε ευκαιρία **το στίγμα** της ομάδας μου.
4. **Ακούω** με προσοχή τους αντιπάλους, κρατάω σημειώσεις και **θέτω ερωτήματα** στα κατάλληλα σημεία. Ευγένεια και σεβασμός κυριαρχούν και αναδεικνύουν την απαιτούμενη επισημότητα του παιχνιδιού.
5. **Αντικρούω σημείο προς σημείο** τα αντίπαλα επιχειρήματα. Δεν αφήνω τίποτε ασχολίαστο.
6. **Διατυπώνω** με ορθό και έγκυρο τρόπο και τεκμηριώνω τα επιχειρήματά μου.
7. Χρησιμοποιώ τους κατάλληλους τρόπους και μέσα **πειθούς**. Δεν απαγορεύεται η επίκληση στο συναίσθημα και σίγουρα το χιούμορ αλλά και η λεπτή ειρωνεία εμπλουτίζουν το λόγο και κεντρίζουν το ενδιαφέρον.
8. **Συνεργάζομαι** στενά με την ομάδα μου και αναδεικνύω την ομαδικότητα με φράσεις και διασυνδέσεις.
9. **Διευκολύνω** τους **κριτές** στην τήρηση σημειώσεων: στην αρχή και στο τέλος (σύννοψη) της ομιλίας αλλά και πριν από κάθε επιχειρήμα βοηθά η λακωνική και περιεκτική διατύπωση του κάθε επιχειρήματος.
10. **Προσέχω** την **εκφορά** του λόγου μου, δηλ. την παρουσία μου, το ύφος μου, τον τρόπο ομιλίας μου. Η αυτοπεποίθηση είναι συχνά πιο «πειστική» από ένα καλό επιχειρήμα. Αλλά και η επιλογή των κατάλληλων λέξεων και η αποφυγή του τυπικού ύφους παράθεσης επιχειρημάτων εμπνέει και είναι πιο αποτελεσματική.

Κριτήρια αξιολόγησης στους Αγώνες Αντιλογίας του Υπουργείου Παιδείας

«Ως πρακτικός οδηγός μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο μνημονικός τύπος **ΜΕΔΟΥΣΑ**:

Μεθοδολογία: Αφορά την πιστή τήρηση των κανόνων του διαγωνισμού, την ακριβή συμμόρφωση με τα χρονικά και θεσμικά όρια, την κοσμιότητα της συμπεριφοράς κ.λπ.

Επιχειρηματολογία: Πληρότητα και πειστικότητα των επιχειρημάτων, λογική συγκρότηση και συνέπεια, σαφήνεια και καθαρότητα σκέψης, παραδείγματα.

Δομή: Εύστοχη τοποθέτηση του θέματος, διάταξη και ιεράρχηση των επιχειρημάτων, έμφαση στα κύρια σημεία, εισαγωγικές παρατηρήσεις, πρόλογοι και περιλήψεις κάθε ομιλίας.

Ομαδικότητα: Κατανομή εργασίας, εκπλήρωση ρόλου κάθε θέσης και συνεργασία μεταξύ των μελών της ομάδας.

Ύφος: Στάση στο βήμα, εκφορά του λόγου, κινησιολογία, οπτική επαφή με το ακροατήριο, αυτοπεποίθηση, ρυθμός, συναισθηματική φόρτιση, χιούμορ κλπ. Τα στοιχεία του ύφους πρέπει να αξιολογούνται ως προς το αν και πόσο συνέβαλαν στην πειστικότητα της ομιλίας.

Συμμετοχή: Υποβολή εύστοχων και αποτελεσματικών ερωτήσεων (σημαντικότητα και αποτελεσματικότητά τους), απάντηση σε ερωτήσεις (ετοιμολογία και πειστικότητα).

Αντίλογος: Ικανότητα στην αντίκρουση των επιχειρημάτων της αντίπαλης ομάδας, πειστικότητα και λογική διάρθρωση της αντεπιχειρηματολογίας, αντιπαραδείγματα.

Η Επιχειρηματολογία και ο Αντίλογος κρίνονται από την οπτική γωνία ενός μέσου ατόμου, που ενημερώνεται τακτικά, δηλ. οι Κριτές αναλύουν και αξιολογούν τα επιχειρήματα, τα παραδείγματα κ.ά. ως προς την πειστικότητά τους και δεν συνυπολογίζουν οποιαδήποτε εξειδικευμένη γνώση που τυχόν έχουν για το θέμα των αγώνων».

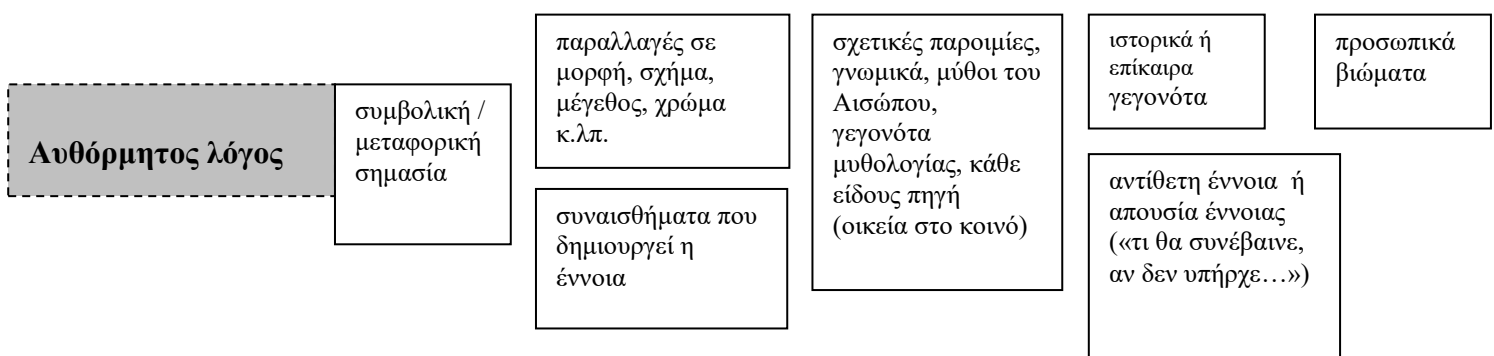
Συμβουλές για τον αυθόρμητο λόγο

Η έννοια του «αυθόρμητου» δεν αφορά μια απλή συνειρμική ομιλία (δεν λέω «ό,τι μου κατέβει»). Ο αυθορμητισμός στηρίζεται στην αναζήτηση ή, καλύτερα, στην ικανότητα του ομιλητή να κάνει τις πιο επιτυχημένες συνδέσεις μιας έννοιας με άλλες, επεκτείνοντας, αντιστρέφοντας, εκμηδενίζοντας, προσθέτοντας, αφαιρώντας, σχηματοποιώντας, χρωματίζοντας, χρησιμοποιώντας συμβολισμούς και μεταφορές κ.ά. Αυτές είναι και κάποιες από τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται, για να δημιουργηθεί, μέσα σε ένα λεπτό, ένας απολαυστικός για το κοινό τρίλεπτος λόγος, που δεν θα είναι απλώς μια απαρίθμηση της μορφής «η λέξη αυτή μου φέρνει στο μυαλό αυτό α! και αυτό... και το άλλο...». Χρειάζεται συνοχή, δομή, άμεση σχέση με το θέμα, αντίκτυπο σε όλους τους ακροατές εξίσου και, πάνω απ' όλα, πρωτοτυπία! Θυμηθείτε το τρίπτυχο της δημιουργικής σκέψης: Πολλές, καλές και πρωτότυπες ιδέες.

Το μη αναμενόμενο, κυρίως στην αρχή, αλλά οπωσδήποτε στο τέλος, είναι εκείνο που θα δημιουργήσει τις καλύτερες εντυπώσεις. Αλλά και η κλιμάκωση του λόγου, δηλαδή η σταδιακή προώθηση της αφήγησης προς ένα υψηλό σημείο έντασης, κεντρίζει ιδιαίτερα το ενδιαφέρον του κοινού. Άλλωστε, **ο στόχος είναι η τέρψη του ακροατηρίου** (και όχι η πειθώ, όπως στον προτρεπτικό λόγο και στους διττούς λόγους, γι' αυτό καλύτερα να απουσιάζει η παράθεση επιχειρημάτων, εκτός εάν είναι απολύτως απαραίτητα και διατυπωμένα με μια σχετική λογοτεχνικότητα στο ύφος).

Μέσα στο ένα λεπτό της προετοιμασίας ο ομιλητής μπορεί να κάνει έναν καταγισμό ιδεών και να επιλέξει τις έννοιες που μπορούν να συνδυαστούν ευκολότερα και να αναλυθούν περισσότερο. Στον καταγισμό δεν ξεχνάμε ότι δεν αυτό-λογοκρινόμαστε (κάθε ιδέα έχει την αξία της και μπορεί να εμπνεύσει μια άλλη).

Χρήσιμο για την άντληση ιδεών μπορεί να φανεί και το παρακάτω πλάνο:

Οι ασκήσεις δημιουργικής σκέψης, η εξοικείωση με τεχνικές παραγωγής ιδεών και κάθε δραστηριότητα ανάπτυξης της φαντασίας είναι απαραίτητη για έναν καλό ομιλητή αυθόρμητου λόγου.

Συμβουλές για τον προτρεπτικό λόγο

Ανάλυση τριών βασικών παραμέτρων πριν από την προετοιμασία: Ποιος μιλάει; Με τι σκοπό; Σε ποιους;

Προσοχή! 1. Δεν μιλάμε όπως γράφουμε! 2. Προσαρμόζουμε το ύφος και το λεξιλόγιό μας ανάλογα με το θέμα και το ακροατήριο.

Στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σχετικά με το ακροατήριο: μορφωτικό επίπεδο, ενδιαφέροντα, γλωσσικές προτιμήσεις (ίσως ορολογία), συνήθειες ζωής (ήθη, έθιμα, θρησκεία κ.λπ.), χρονικό όριο (π.χ. σε μαθητές δημοτικού δύσκολα θα μιλήσει κανείς επάνω από 10 λεπτά). Αποφεύγουμε την αναφορά σε θέματα που θίγουν αξίες, θρησκευτικές πεποιθήσεις, κοινωνικές ομάδες (ρατσιστικά σχόλια) και γενικά τους αρνητικούς χαρακτηρισμούς.

Είναι σημαντική η άσκηση σε **διαφορετικά επικοινωνιακά πλαίσια και ποικίλους στόχους** (λόγος προς συμμαθητές / γονείς / καθηγητές / επιστημονική εισήγηση / Βουλή των Εφήβων / πολιτικός λόγος / παρηγορητικός λόγος / λόγος υπεράσπισης / πανηγυρικός / χιουμοριστικός κ.λπ.), ώστε να μάθουμε να προσαρμόζουμε ανάλογα το ύφος μας.

Σημαντικό! Εξοικείωση με το ύφος του προφορικού λόγου (προφορικότητα – ρητορικότητα – λογοτεχνικότητα)

Τα βασικά χαρακτηριστικά του αισθητικά καλλιεργημένου και δομημένου προφορικού λόγου και τα στοιχεία προφορικότητας: εύληπτο νόημα, μικρές προτάσεις, σαφής δομή που αποτυπώνεται επιγραμματικά σε πολλά σημεία (ώστε να τη συγκρατήσει ο ακροατής), προστακτικές (προτρεπτικές), ρητορικά ερωτήματα, επαναλήψεις λέξεων και φράσεων και ασύνδετο σχήμα (όπου και εάν εξυπηρετούν το νόημα), επιτονισμός, σημεία στίξης κατάλληλα τοποθετημένα (ώστε να αναπνέει σωστά ο ομιλητής, να έχει χρόνο να εκφράσει συναισθήματα με τον τόνο της φωνής του και να έχει οπτική επαφή με το κοινό), ρητορικά σχήματα, εικόνες, περιγραφές και αφηγήσεις, συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις.

Πώς μπορεί να μοιραστεί ο χρόνος της προετοιμασίας για το αγώνισμα του προτρεπτικού λόγου κατά τη διάρκεια των αγώνων. Στην τάξη είναι καλό να δίνεται σε όποιο παιδί το επιθυμεί θέμα για προετοιμασία στο σπίτι:

- ✓ 5 λεπτά η συγκέντρωση του υλικού που κατέχω σχετικά με το θέμα σε ένα πρόχειρο σχεδιάγραμμα (καταιγισμός ιδεών, άντληση υλικού από διάφορους τομείς: πνευματικό, κοινωνικό, πολιτικό, ψυχολογικό, ηθικό κ.λπ.).
- ✓ 10 λεπτά η οργάνωση των τριών μερών του λόγου μου και των επιχειρημάτων μου.
- ✓ 10 λεπτά η καλύτερη διατύπωση, ιεράρχηση και τεκμηρίωση των επιχειρημάτων μου και των σκέψεών μου.
- ✓ 10 λεπτά η συγγραφή ενός καλού προλόγου και epilόγου.
- ✓ 10 λεπτά εκφώνηση του λόγου και παράλληλα επιλογή των κατάλληλων λέξεων και φράσεων και εμπλουτισμός με σχήματα λόγου, εικόνες, περιγραφές και αφηγήσεις.

Συμβουλές για την εκφραστική ανάγνωση

Το νόημα του κειμένου γίνεται κατά το ήμισυ κατανοητό στο ακροατήριο από μια πρώτη σωστή ανάγνωση, που αποδίδει τις σκέψεις και τα συναισθήματα του συγγραφέα ή του ποιητή. «Διαβάζω ανάμεσα στις γραμμές» (read between the lines) ή, με άλλα λόγια, «Διαβάζω» σημαίνει ανακαλύπτω αυτό που κρύβεται πίσω από τις λέξεις».

Η νοηματική ανάγνωση αποτελεί την καλύτερη άσκηση στην κατανόηση κειμένου, αφού ο αναγνώστης *ερμηνεύει*, ουσιαστικά, ό,τι διαβάζει. Η δυσκολία έγκειται στο ότι έχει την ευθύνη να μεταδώσει στο κοινό αυτή την ερμηνεία μόνο μέσω της φωνής του και μικρής κίνησης των χεριών και του σώματος και όχι μέσω θεατρικής απόδοσης (που θα μπορούσε να είναι πιο εκφραστική και να αξιοποιεί και άλλα στοιχεία,

όπως κίνηση όλου του σώματος, τα σκηνικά και τα κουστούμια).

Κατά την πρώτη ανάγνωση μας ενδιαφέρει να αναγνωρίσουμε και να αποδώσουμε το ύφος, όσο μπορούμε, φυσικά, εφόσον έχουμε μπροστά μας μόνο ένα απόσπασμα του βιβλίου. Προσαρμόζουμε τη χροιά της φωνής μας, την ένταση και το ρυθμό στο λόγο του συγγραφέα και των ηρώων του. Εάν έχουμε διάλογο, πρέπει να είναι σαφές το πότε μιλάει ο ένας και πότε ο άλλος και πότε ο συγγραφέας. Απαιτούνται παύσεις και γρήγορες εναλλαγές – ουσιαστικά ο αναγνώστης μετατρέπεται σε διαφορετικά πρόσωπα. Οι δάσκαλοι της αφήγησης λένε ότι ο αφηγητής πρέπει να είναι «αόρατος», να «ζωγραφίζει» με τα λόγια του το σκηνικό και τους χαρακτήρες και να «ταξιθεύει» το ακροατήριο στο κείμενο. Στην επιτυχημένη νοηματική ανάγνωση αναμένεται να συμβεί το ίδιο.

Παρ' όλο, λοιπόν, που ο αναγνώστης δεν παρουσιάζει ένα δικό του κείμενο, ουσιαστικά το «οικειοποιείται» εκφωνώντας τη δική του προσωπική ανάγνωση και προσέγγιση. Εμπόδιο στην επικοινωνία με το κοινό μπορεί να σταθεί η χαμηλή φωνή που δυσκολεύει την ακρόαση, ο γρήγορος ρυθμός που κουράζει και αποτρέπει τη συγκέντρωση, η απουσία χρωματισμού της φωνής και η μονότονη ανάγνωση. Και, πάνω απ' όλα, η αίσθηση ότι ο αναγνώστης δεν καταλαβαίνει τι ακριβώς διαβάζει.

Τι προσέχω στη νοηματική ανάγνωση:

- **Δύναμη** των λέξεων (υπογραμμίζω τις λέξεις που έχουν «βάρος» νοηματικό ή συναισθηματικό) – τονίζω ιδιαίτερα **ονόματα** και **αριθμούς**
- **Ρυθμός** – **ένταση** φωνής (ποικιλία ανάλογα με το περιεχόμενο)
- **Στίξη** κειμένου (άφσogie απόδοση) – ιδιαίτερη προσοχή στην απόδοση των συναισθημάτων του συγγραφέα / του ήρωα
- **Παύσεις** (προσδίδουν δραματική ένταση, ξεκουράζουν τον ακροατή, δίνουν περιθώριο για κατανόηση)
- **Οπτική επαφή** με κοινό κατά διαστήματα (κυρίως στα σημεία όπου θέλουμε να τονίσουμε κάτι ακόμη περισσότερο)
- **Μετρημένη χρήση κίνησης** σώματος και χεριών

Όλα όσα σχετίζονται με τη σωστή εκφορά του λόγου αποτελούν αντικείμενο της προετοιμασίας.

Συμβουλές για τις αυτοσχέδιες σκηνές και το παιχνίδι ρόλων

1. Αυτοτέλεια (αρχή, μέση και τέλος)
2. Ίσο μοίρασμα ρόλων
3. Τα λόγια να ανταποκρίνονται στην εικόνα που έχει η πλειονότητα του κοινού για το ρόλο μου.
4. Το περιεχόμενο των διαλόγων πρέπει να διακρίνεται από ποσότητα, ποιότητα και πρωτοτυπία. Πρόχειροι διάλογοι και εντελώς αυθόρμητοι κάνουν σύντομα «κοιλιά».
5. Αποφυγή διακεκομμένου λόγου – κακού διαλόγου, εκτός αν αρμόζει. Κάθε ομιλητής απευθύνει περιόδους με ολοκληρωμένο (ή σχεδόν ολοκληρωμένο) νόημα. Ωστόσο δεν μακρηγορεί.
6. Στίξη προσεκτικά τοποθετημένη, για να είναι ο λόγος καθαρός. Παύσεις πολλές και ουσιαστικές σε σημεία που ταιριάζουν.
7. Συνεχής οπτική επαφή με το κοινό! Περισσότερο κοιτάω το κοινό και λιγότερο τον συνομιλητή μου ή, έστω, σχεδόν το ίδιο. Πρέπει να είμαι σίγουρος ότι το κοινό συμμετέχει και καταλαβαίνει αυτά που λέω και προβληματίζεται ή σκέφτεται κάθε λέξη μου.
8. Αποφεύγω τη σωματική επαφή με το συνομιλητή, εκτός αν είναι απολύτως απαραίτητη, προκειμένου να μην παρασυρθώ σε «θεατρinίστικες» κινήσεις. Σημασία έχει ο λόγος μου περισσότερο από οτιδήποτε άλλο.
9. Δεν μένω ακίνητος αλλά εναλλάσσω θέσεις με το συνομιλητή μου
10. Εμπλουτίζω το παιχνίδι ρόλων με σύντομους εσωτερικούς μονολόγους, αφηγήσεις περιστατικών, περιγραφές εικόνων, λόγια διασήμων, παροιμίες, γνωμικά κ.λπ., αναφορές σε επίκαιρα γεγονότα ή ιστορικά, ερωτήσεις προς το κοινό με σύντομη απάντηση κ.ά.